

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 20 maj 1935 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av landsfogdebefattningarna ävensom i ämnet väckta motioner.

I den till riksdagen den 4 januari 1935 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen (punkt 151 av det vid statsverkspropositionen fogade protokollet över socialärenden) att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till utbildningskurs för blivande landsfogdar för budgetåret 1935/1936 beräkna ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom en den 22 februari 1935 dagtecknad proposition, nr 185, vilken hänvisats till statsutskottet och överlämnats till behandling av sammansatt stats- och första lagutskott, under åberopande av propositionen nr 185 bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden föreslagit riksdagen att *dels* godkänna i propositionen framlagda grunder för en omorganisation av landsfogdebefattningarna, avsedd att träda i tillämpning den 1 juli 1936, *dels ock* för budgetåret 1935/1936 för utbildningskurs för blivande landsfogdar anvisa ett reservationsanslag av 15,000 kronor.

I två i anledning av propositionen nr 185 väckta motioner, nr 299 i första kammaren av herr *Lindgren* m. fl. och nr 526 i andra kammaren av herr *Arne-mark* m. fl. har yrkats att riksdagen måtte medgiva att tillförordnad landsfogde måtte under den tid han genomginge i propositionen omförmäld landsfogdekurs bibehållas vid sina avlöningsförmåner som tillförordnad landsfogde.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för propositionen nr 185 och motionärernas hemställan, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till nämnda proposition och motionerna.

Åklagarväsendet i Sverige har av ålder varit olika organiserat på landsbygden och i städerna. Såsom åklagare vid häradsrätterna tjänstgöra landsfogdarna, landsfiskalerna, stadsfiskalerna i fögderistäderna samt de i vissa köpingar särskilt förordnade åklagarna, de s. k. köpingsåklagarna. Vid rådhusrätterna utföres allmänt åtal av stadsfiskalerna.

Länsstyrelsen har tillsyn däröver att begångna brott bliva lagligen beivrade. Under landsfogden sortera de övriga åklagarna vid häradsrätterna men däremot icke stadsfiskalerna i magistratsstäderna.

Justitiekanslern har ställning såsom överordnad myndighet i förhållande till stadsfiskalerna men torde även kunna giva övriga åklagare föreskrifter om åtal. Högsta åklagarmyndighet i riket är Kungl. Maj:t.

I samband med landsfogdeinstitutionens inrättande år 1917 har vid häradsrätterna genomförts en viss fördelning av målen efter kvalitativa grunder mellan landsfogden, å ena, och de honom underlydande åklagarna, å andra sidan. Vid rådhusrätterna däremot, varest landsfogden saknar åtalsrätt, kan en dylik uppdelning av målen icke förekomma.

Inom sitt tjänstgöringsområde, d. v. s. landsbygden i länet och därinom belägna fögderistäder och köpingar, har landsfogden tillsyn över åklagarväsendet samt är allmän åklagare i alla de fall, där icke åtalsrätten uteslutande tillkommer annan åklagarmyndighet eller särskild åklagare blivit för visst mål förordnad. Såsom allmän åklagare åligger det landsfogden att beivra företrädesvis dels brott varå efter lag kan följa straffarbete i fyra år eller därutöver, med undantag för brott mot 20 kap. strafflagen, dels fel eller försummelse i tjänsten av landsfogden underordnade allmänna åklagare eller av utmätningmän dels ock andra brott som kunna förskylla straffarbete, därest de påkalla utredning av mera krävande art. Övriga brott må av landsfogden beivras, om det kan ske utan eftersättande av andra tjänstegöromål. Enligt 19 § 9. förordningen den 16 februari 1864 om strafflagens införande har landsfogden befogenhet att besluta om häktning av den som misstänkes för brott. Självfallet kommer utövandet av denna häktningsrätt att i första hand föränledas av sådana brott, vilka det tillkommer landsfogden att beivra. Därjämte har landsfogden emellertid att besluta om häktning för brott begångna i köping där landsfiskal icke har inseende över polisväsendet, ändå att åtal för brottet skall utföras av annan än landsfogden.

Med åklagarväsendet sammanhänger i viss mån polisorganisationen i vårt land.

Högsta polismyndighet i riket är Kungl. Maj:t. Högsta polismyndigheten i länet tillkommer länsstyrelsen. Den lokala polismyndigheten utövas av polischefen i orten. Polischef är i stad med polismästare denne, i annan magistratsstad borgmästaren eller den ledamot av stadens magistrat, som förestår dess polisväsende, i stad utan magistrat kommunalborgmästaren eller, där sådan ej finnes, stadsstyrelsens ordförande samt å landet landsfiskalen.

Polischefen i magistratsstad lyder omedelbart under länsstyrelsen. Annan polischef är underställd landsfogden, vilken under länsstyrelsen har ansvaret för och ledningen av polisväsendet å landsbygden i länet samt därinom belägen stad utan magistrat. I vissa köpingar och municipalsamhällen äro därjämte anställda poliskommissarier, vilka i en del fall utrustats med polischefskap men eljest lyda under landsfiskalen såsom polischef i orten. I vissa hänseenden äro poliskommissarierna direkt underställda landsfogden.

Jämväl stadsfiskalerna äro, med undantag för ett mindre antal städer, anknutna till polisväsendet. I de städer där det senare är förhållandet är stadsfiskalen som regel poliskommissarie eller ock fullgör han på grund av

bestämmelserna i 5 § instruktionen för stadsfiskalerna de göromål som vanligen tillkomma poliskommissarie.

Enligt gällande författningar kan slutligen polispersonal anställas för landstingsområde. Chefskapet över sådan personal tillkommer landsfogden. Emellertid har numera efter tillkomsten av statspolisen polispersonal ej vidare anställts för landstingsområde.

Såsom redan nämnts har landsfogden närmast under länsstyrelsen ansvaret för och ledningen av polisväsendet å landsbygden i länet samt därinom belägen stad utan magistrat. I denna egenskap skall landsfogden vaka över att polisväsendet tillhörande befattningshavare vederbörligen fullgöra sina åligganden samt att allmän ordning och säkerhet upprätthållas. Finner landsfogden att polisdistrikt inom hans tjänstgöringsområde uppenbarligen åsidosätter sina åligganden i avseende å polisväsendet eller att eljest inom tjänstgöringsområdet polisväsendet icke behörligen upprätthålles, skall landsfogden göra anmälan därom hos länsstyrelsen och därvid tillika föreslå de åtgärder han finner erforderliga.

Närmast under länsstyrelsen och i samarbete med statspolisintendenten har landsfogden att tillse, att den för länet avsedda statspolisen på lämpligaste sätt utnyttjas. Yppas för ordningens upprätthållande å viss ort inom landsfogdens tjänstgöringsområde tillfälligt behov av polisförstärkning, vilket icke kan tillgodoses med ordningsstatspolis varöver landsfogden förfogar, har han att ofördröjligen göra anmälan därom hos länsstyrelsen. I brådskande fall äger landsfogden tillkalla polisförstärkning utan att avvakta länsstyrelsens åtgärd i anledning av sådan anmälan.

Landsfogden har vidare att till länsstyrelsen avgiva yttrande i sådana frågor rörande polisväsendet inom hans tjänstgöringsområde, i vilka beslutanderätten tillkommer länsstyrelsen, såsom angående landsfiskalsdistriktsindelning i polisdistrikt, angående meddelande av ständigt förordnande eller förordnande tillsvidare för eller entledigande av befattningshavare vid polisväsendet, angående avlöning eller pensionering av sådan befattningshavare samt angående fastställande av instruktion för polispersonal.

Landsfogden är pliktig att efter länsstyrelsens förordnande övertaga chefskapet över från olika orter sammandragen polisstyrka. Sker sådan sammandragning inom landsfogdens tjänstgöringsområde, äger landsfogden även eljest, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, utöva chefskapet över styrkan.

Med avseende å kriminalpolisverksamheten har landsfogden i främsta rummet att med biträde av underlydande polispersonal verkställa förberedande undersökning rörande brott, som skola av honom åtalas, samt vidtaga med sådan undersökning sammanhängande åtgärder. För förberedande undersökning i brottmål äger landsfogden därjämte rätt att rekvirera kriminalstatspolis. Finner landsfogden, att han av tjänstegöromål, som ej tål uppskov, är förhindrad att verkställa förundersökning eller vidtaga därmed sammanhängande åtgärder i anledning av brott, som skola av honom åtalas, har han att därom genast göra anmälan till länsstyrelsen för vederbörlig åtgärd.

Landsfogden har även vissa andra arbetsuppgifter. Av dessa är befattningen med inventeringar den mest framträdande. Jämlikt § 11 kungörelsen den 13 november 1931 (nr 396) med föreskrifter angående medelsförvaltningen i länen åligger det landsfogden, därest länsstyrelsen ej annorlunda förordnar, att förrätta de inventeringar som skola verkställas hos landsfiskal och hos den som av länsstyrelsen förordnats att inom visst område på eget ansvar i landsfiskals ställe vara utmättningsman samt hos kronokassör, magistrat som utövar utmättningsmans befattning och stadsfogde i stad utan magistrat. Hos envar av dessa medelsförvaltare skall inventering förrättas minst en gång årligen. Dessutom skall inventering ske ofördröjligen, då sådan medelsförvaltare avlidit eller avgått från tjänsten så ock då han avvikit därur eller beträttas med tillgrepp, förskingring eller brist i fråga om i tjänsten omhändertämda medel. Hos magistrat som utövar utmättningsmans befattning erfordras dock icke inventering, då ledamot av magistraten avlidit eller avgått från tjänsten.

Enligt 3 § kungörelsen den 16 december 1927 (nr 485) angående redovisning av penningar, som jämlikt lagen den 24 mars 1927 (nr 56) nedsatts i allmänt förvar, åligger det vidare landsfogden, där länsstyrelsen ej annorlunda förordnar, att hos varje annan överexekutor inom länet än länsstyrelsen minst en gång årligen verkställa inventering av de penningar, som nedsatts jämlikt förenämnda lag.

Slutligen åligger det landsfogden, när han därtill av länsstyrelsen förordnas, att förrätta inventering, då häradsarkivarier eller den som enligt Kungl. Maj:ts förordnande skall förrätta mantalsskrivningen i stad utan magistrat tillträder tjänsten eller därifrån avgår.

Vid varje inventering skall protokoll upprättas. För protokoll vid inventering hos landsfiskal, särskilt förordnad utmättningsman, kronokassör, magistrat och stadsfogde finnas formulär fastställda, och skall vid sådan inventering medelsförvaltningen granskas i den omfattning formulären utvisa. Över inventering upprättat protokoll skall ingivas till länsstyrelsen. Där så erfordras äger landsfogden efter länsstyrelsens förordnande anlita sakkunnigt biträde vid förrättandet av inventering hos landsfiskal och annan medelsförvaltare. Till sådant biträde förordnas i regel någon av länsstyrelsens tjänstemän.

Efter länsstyrelsens förordnande åligger det vidare landsfogden att förrätta auktion å utmätt fast egendom och fartyg, att hålla sammanträde med menighet inom länet samt att föra kronans talan inför rätta. Landsfogden kan jämväl av länsstyrelsen förordnas att bereda, föredraga och till expedition befordra visst ärende, som eljest skulle tillhöra landssekreterares, landskamrerares eller länsassessors föredragning. Det senare förekommer framför allt i Gotlands län, där landsfogdens egentliga arbetsuppgifter icke giva befattningshavaren full sysselsättning. Sålunda handlägger landsfogden i nämnda län t. ex. ärenden angående motorfordonstrafiken och uppsikten över utläningar. I åtskilliga andra län verkställer landsfogden granskningen av utmättningsmännen till länsstyrelsen såsom överexekutor insända utdrag av utskökningsdagböckerna.

I detta sammanhang må vidare anmärkas ett stadgande i landsfogdeinstruktionen av innehåll, att därest landsfogden under sina tjänsteresor eller eljest finner, att anordningar för fattigvård eller hälsovård eller vägars eller andra kommunikationers tillstånd påkalla ingripande från länsstyrelsens sida eller att förhållandena inom visst område å landsbygden böra medföra tillämpning av bestämmelser i ordningsstadgan för rikets städer eller vissa andra närmare angivna författningar, det åligger landsfogden att därom göra anmälan hos länsstyrelsen.

Landsfogdes avlöningsförmåner utgöras i första hand av lön och tjänstgöringspenningar om tillhoppa 5,000 kronor, tre ålderstillägg å 500 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring samt ett ortstillägg i Stockholms län å 400 kronor och i ett vart av Göteborgs och Bohus, Väster-norrlands, Jämtlands, Västerbottens samt Norrbottens län å 200 kronor. Härtill kommer tillfällig löneförbättring, uppdelad i lön och tjänstgöringspenningar, med 1,200 kronor i samtliga län utom i Stockholms och Norrbottens län, där löneförbättringen utgör 1,440 kronor. Å sålunda utgående löneförmåner åtnjuta landsfogdarna dyrtidstillägg enligt de bestämmelser som i sådant hänseende gälla i fråga om befattningshavare vid i lönehänseende icke reglerat verk. Därjämte hava landsfogdarna vissa inkomster i tjänsten, huvudsakligen i form av expeditionslösen, provisioner å exekutivt försålda fastigheter och fartyg samt ersättningar för tillfälliga uppdrag.

En av 1934 års sakkunniga verkställd undersökning avseende åren 1931—1933 har givit vid handen, att dessa extra inkomster varierat betydligt i de olika länen. Sålunda hava i nio län årsmedeltalet understigit 50 kronor och i tre län överstigit sistnämnda belopp men icke uppgått till 200 kronor. Därnäst följa tre län med ett årsmedeltal mellan 400 och 900 kronor. I de återstående länen hava vederbörande landsfogdar mera genomgående tagits i anspråk för hållande av exekutiva auktioner, vilket medfört att deras extra inkomster avsevärt överstigit övriga landsfogdars. Sålunda utgör ungefärliga årsmedeltalet i fyra län 1,500 kronor, i ett län 2,600 kronor samt i två län 4,000 respektive 4,400 kronor. I de återstående två länen uppgick årsmedeltalet till omkring 8,100 respektive 8,700 kronor.

I propositionen redogöres för tidigare behandling av frågan om en åklagarreform i vårt land. Här må erinras om spörsmålets behandling vid *riksdagen år 1931* i samband med propositionen till riksdagen (nr 80) angående huvudgrunderna för en rättegångsreform.

I 1931 års proposition anförde föredragande departementschefen, bland annat, att medan arbetet med den allmänna rättegångsreformen påginge borde till övervägande och avgörande upptagas sådana förslag till partiella reformer som vore ägnade att underlätta det nya rättegångsskicket genomförande och tillika kunde utan olägenhet inpassas i den nu bestående ordningen. Härvid erinrades om att för vinnande av en förbättrad straffprocessordning vore en reform av åklagarväsendet oundgängligen erforderlig. Vidare anförde departementschefen att då genomförandet av en dylik organisation toge lång tid i anspråk syntes det nödvändigt att åtgärder snarast möjligt

vidtoges för förbättring av åklagarväsendet. Dessa åtgärder syntes närmast böra gå ut på att höja de nuvarande åklagarnas kompetens och att befria dem från göromål som vore främmande för åklagaruppgifterna. Därigenom skulle vinnas, att vid processreformens genomförande de då befintliga åklagarna kunde ingå som ett led i den blivande organisationen.

Det särskilda utskott, som behandlade 1931 års proposition, anförde, att det redan tidigare framhållits att de nuvarande åklagarmyndigheterna ej alltid vore vuxna de dem åvilande uppgifterna, och att behovet av en förbättrad åklagarorganisation bleve än starkare efter genomförande av ett på moderna principer grundat brottmålsförfarande. Med hänsyn därtill syntes det utskottet angeläget att en reform av åklagarväsendet snarast möjligt komme till stånd. Rörande riktlinjerna för detta reformarbete kunde utskottet icke uttala sig.

Riksdagen anslöt sig till utskottets uttalanden i förevarande avseende.

Under år 1934 ha tillkallats *sakkunniga för utarbetande av förslag till en omorganisation av landsfogdetjänsterna* i huvudsak efter vissa av chefen för justitiedepartementet angivna riktlinjer. De sakkunniga ha samma år avgivit betänkande i ämnet (S. o. u. 1934: 31).

Över betänkandet ha yttranden avgivits av justitiekanslersämbetet, hovrätterna — efter det häradshövdingarna i underlydande domsagor beretts tillfälle att yttra sig i ärendet — processlagberedningen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna — efter hörande av landsfogden och polischeferna i samtliga städer i länet samt sedan länsavdelningarna av föreningen Sveriges landsfiskaler beretts tillfälle att yttra sig i ärendet — statskontoret, riksräkenskapsverket, medicinalstyrelsen, rådhusrätterna, allmänna civilförvaltningens lönenämnd ävensom styrelsen för envar av föreningarna Sveriges häradshövdingar, Sveriges stadsdomare, Sveriges landsfiskaler, Sveriges stadsfiskaler, Sveriges extra landsstatstjänstemän och Sveriges köpingsåklagare samt styrelserna för Svenska stadsförbundet och Sveriges advokatsamfund.

Beträffande innehållet av betänkandet, som i allt väsentligt ligger till grund för förevarande proposition nr 185, och yttrandena finnes en redogörelse i propositionen.

I sistnämnda proposition, nr 185, anföres att såsom allvarliga *brister hos det svenska åklagarväsendet* framhållits, att åklagarna saknade enhetlig ledning och fullgjorde sina åligganden utan någon organiserad kontroll, att de ofta icke besatte erforderlig utbildning för utredning och handläggning av grövre brottmål samt att de flesta av dem för erhållande av skälig inkomst vore hänvisade till privat verksamhet, vilken ofta nog kunde komma i konflikt med deras tjänsteplikt. Även hade gjorts gällande att åklagarna i alltför stor omfattning toges i anspråk för administrativa uppgifter, vilka voro åklagarväsendet främmande. Frågan om en åklagarreform hade särskilt aktualiserats genom pågående förberedelser till ett förbättrat brottmålsförfarande. Det vore nämligen självfallet att en på ackusatorisk förhandlingsprincip helt grundad straffprocess komme att ställa betydligt större krav på åklagarnas

tjänsteutövning än nu gällande processordning gjorde. Att avvakta ett utformat förslag beträffande den nya straffprocessen för att med utgångspunkt därifrån åstadkomma en därav betingad åklagarorganisation vore emellertid icke ändamålsenligt. I stället borde straffprocessreformen förberedas genom tillskapandet av för densamma lämpade organ. Av nu anförda skäl syntes det vara en trängande angelägenhet att en reform på förevarande område snarast komme till stånd. Vid behandlingen av 1931 års proposition angående huvudgrunderna för en rättegångsreform anslöt sig jämväl riksdagen i princip till denna, av föredragande departementschefen uttalade uppfattning.

Härefter påpekas i propositionen, att en omorganisation av åklagarväsendet i ändamål att åstadkomma en enhetlig, för sina uppgifter väl kvalificerad och lämpligt organiserad åklagarkår mötte stora svårigheter och nödvändiggjorde ett ställningstagande till organisatoriska spörsmål även inom andra förvaltningsområden. I betraktande av å ena sidan nämnda förhållande samt å andra sidan vikten av att reformarbetet beträffande åklagarväsendet icke fördröjdes, hade det syntes böra övervägas, huruvida man icke lämpligen på detta område borde beträda de partiella reformernas väg. En väsentlig förutsättning för att reformarbetet skulle kunna framgå i etapper vore emellertid, att de organisatoriska förändringar som beslötes beträffande ett område av åklagarväsendet icke föregrepe eller försvårade omorganisationen inom de områden som tillsvidare lämnats åsido. Innan reformarbetet påbörjades, måste följaktligen grunddragen av den blivande åklagarorganisationen i dess helhet vara klarlagda. Detta syntes icke erbjuda några större svårigheter. Det finge nämligen anses råda en så gott som fullständig enighet därom, att en ny åklagarorganisation borde uppbyggas sålunda, att under en central chefsmyndighet, sannolikt justitiekanslersämbetet, inrättades ett mindre antal högre åklagarbefattningar samt under dessa ett relativt stort antal lägre åklagartjänster. Såsom princip syntes vidare, i motsats till vad nu vore förhållandet, böra gälla att högre åklagarmyndighet skulle öva fortlöpande uppsikt och kontroll över lägre åklagarmyndighets verksamhet. Även om de nuvarande mer än sexhundra landsfiskalerna, stadsfiskalerna och köpingsåklagarna skulle vid en omorganisation av deras tjänster kunna till antalet reduceras, syntes under alla förhållanden antalet dylika åklagare likväl bliva så stort att mellan dem och den högsta chefsmyndigheten borde finnas lokalt verksamma högre åklagare för fullgörande av bland annat förenämnda övervakningsverksamhet.

Såsom en första etapp har i propositionen upptagits *frågan om inrättande av överåklagarbefattningar* genom en omorganisation av landsfogdetjänsterna. För en dylik anordning anföres främst att, på sätt påvisats i den av 1934 års sakkunniga förebragta utredningen, vars riktighet i denna del bestyrkts av flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna, landsfogdeinstitutionen redan under nuvarande ordning befunnits föga ändamålsenlig och i behov av att snarast böra avlösas av någon annan organisation. Att börja reformarbetet med landsfogdetjänsterna, vilkas antal uppgår till

allenast tjugufyra, fölle sig även såtillvida lägligt som desamma, i avbidan på en allmän åklagarreform, under de senare åren vid uppkomna ledigheter icke försetts med ordinarie innehavare. Av landsfogdetjänsterna vore för närvarande icke mindre än fjorton vakanta. Av de tio ordinarie landsfogdarna uppehölle vidare för närvarande endast sex sina egna befattningar. Tillhoppa aderton tjänster uppehöles alltså på förordnanden, därav tolv vore meddelade tillsvidare och sex utginge den 30 juni 1935. Av de ordinarie landsfogdarna komme två på grund av uppnådd pensionsålder att avgå under detta år.

Enligt vad i propositionen framhålles hade av de i ärendet hörda myndigheterna det övervägande antalet biträtt tanken om en partiell reform avseende allenast landsfogdetjänsterna. Övriga myndigheter hade däremot huvudsakligen anfört, att den kunde väntas föregripa rättegångsreformen eller i allt fall en omorganisation av åklagarväsendet i dess helhet. I anledning av den första invändningen erinras i propositionen om att de sakkunnigas förslag som ligger till grund för propositionen utarbetats i samråd med processlagberedningen, som i sitt yttrande över detsamma vitsordat, att den ifrågasatta överåklagarorganisationen skulle väl kunna inpassas i en ny rättegångsordning samt att det syntes i hög grad önskvärt, att redan nu sådana partiella förändringar beträffande åklagarväsendet vidtoges som vore ägnade att underlätta rättegångsreformens genomförande. Till stöd för den andra invändningen eller att en överåklagarreform föregrepe en allmän åklagarreform hade enligt vad i propositionen uttalats några bärande skäl icke åberopats. Det anmärkes även att, därest en överåklagarorganisation uppbyggdes med utgångspunkt från de i det föregående angivna principerna för en allmän åklagarreform, det i framtiden endast kunde bliva fråga om smärre jämkningar beträffande gränsen mellan över- och underordnade åklagares åtalsbefogenhet samt i fråga om sättet för utövandet av överåklagarnas ledande och kontrollerande verksamhet.

Åtskilliga av de myndigheter som biträtt förslaget ha betonat angelägenheten av att frågan om landsfiskals- och stadsfiskalstjänsterna utan dröjsmål upptoges till övervägande och gjordes till föremål för utredning. Med anledning härav erinras i propositionen, att när chefen för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet den 24 maj 1934 motiverade att ur den allmänna åklagarreformen borde utbrytas frågan om en omorganisation av överåklagarbefattningarna, han uttalade att utredningsarbetet utan dröjsmål borde fullföljas även beträffande underåklagarna, då åklagarreformen jämväl i denna del ur flera synpunkter måste betecknas såsom synnerligen trängande samt att denna utredning också för närvarande fullföljdes inom justitiedepartementet.

Med hänsyn till sambandet mellan åklagarväsendet och polisväsendet har ett reformarbete rörande det förra ansetts jämväl beröra förhållandena inom det senare. Att till prövning i detta sammanhang upptaga *organisatoriska förändringar även inom polisväsendet* har synts så mycket mera befogat som vissa av de rörande åklagarväsendet påtalade bristerna, främst frånvaron av en enhetlig ledning, jämväl vore till finnas hos polisväsendet. Detta

hade de sakkunniga beaktat, i det de föreslagit vissa åtgärder avseende, bland annat, förstärkning av polisväsendets högre ledning.

Beträffande *grunderna för en omorganisation av landsfogdetjänsterna* anföres i propositionen till en början, att landsfogdens huvuduppgifter borde utgöras av såväl åklagar- som polisingörsmål. Den i länder med större förhållanden och därav betingade mera omfattande kriminalpolisorganisationer förekommande tudelningen av åklagarverksamheten och kriminalpolisverksamheten syntes i vårt land icke vara praktiskt genomförbar annorstädes än i några av de största städerna. Beträffande kriminalpolisverksamheten vore departementschefen för övrigt i princip ense med de sakkunniga och processlagberedningen därom, att det föreläge ett så nära samband mellan åtals utförande och förundersökningen angående brottet att åklagaren i regel borde leda förundersökningen. Mera tveksamt kunde det däremot synas huruvida landsfogdens befattning med ordningspolisgöromålen borde bibehållas och, på sätt de sakkunniga föreslagit, jämväl utvidgas. Med hänsyn till nuvarande polisorganisation syntes emellertid förslaget ståndpunkt i denna del vara ofrånkomlig, men därigenom att man tillsvidare bibehölle sammankopplingen hos en högre ämbetsman av åklagar- och polisuppgifter omöjliggjordes tydligen icke en uppdelning av dessa göromål på skilda tjänstemän, om en sådan ordning framdeles skulle befinnas önskvärd och genomförbar.

I varje län borde finnas en landsfogde. Denne borde intaga ställning som *överåklagare i länet samt länspolischef*, varjämte hans verksamhet i princip borde omfatta icke blott landsbygden och därinom belägna fögderistäder utan även med vissa jämkningar samtliga magistratsstäder i länet.

Enligt landshövdinginstruktionen vore för närvarande länsstyrelsen högsta åklagarmyndighet i länet. På de flesta håll toge emellertid länsstyrelserna redan nu föga eller ingen befattning med de egentliga åklagaruppgifterna, varjämte uppsikten över de länsstyrelserna underställda åklagarna torde utövas föga rationellt. Länsstyrelsernas organisation gjorde dem föga ägnade för denna uppgift, vilken det torde vara mera ändamålsenligt att lägga på en ensam ämbetsman. Vid sådant förhållande syntes länsstyrelsernas ställning såsom åklagarmyndighet lämpligen böra upphöra. Landsfogden borde ensam ha ansvaret för och ledningen av länets åklagarväsende. Under landsfogdens chefskap borde sålunda stå samtliga lands- och stadsfiskaler samt polismän med åtalsrätt, distriktsåklagare. Genom en organiserad kontroll i huvudsak efter vissa linjer, som de sakkunniga angivit, borde landsfogden övervaka förenämnda befattningshavares verksamhet i åklagarhänseende.

Landsfogden skall enligt propositionen, där distriktsåklagare funne åtal icke böra ske, äga anbefalla denne att anhängiggöra eller att fullfölja ett åtal på landsfogdens ansvar. Vidare skulle distriktsåklagare kunna av landsfogden åläggas att i det särskilda fallet undersöka huruvida ett visst brott blivit begånget inom vederbörandes distrikt.

Landsfogdens verksamhet som överåklagare föreslås huvudsakligen inriktad på ledning och övervakning av distriktsåklagarnas arbete. I de fall då åklagaruppgiften vore av beskaffenhet att böra anförtros en särskilt

kvalificerad åklagare, borde emellertid åtalets utförande ankomma på landsfogden. Landsfogdens åklagarverksamhet borde icke göras så omfattande, att hans övriga ämbetsåligganden därigenom eftersattes samt distriktsåklagarnas intresse för tjänsten minskades och deras auktoritet lede skada. Vid en gränsdragning mellan landsfogdens och distriktsåklagarnas åtalsskyldighet syntes till landsfogden böra läggas i första hand sådana i allmänna strafflagen upptagna grövre brott som utan hänsyn till försvärande omständigheter kunde förskylla straffarbete i fyra år eller svårare straff, ävensom vissa medelsvåra brott, vilkas beivrande som regel fordrade särskilda kvalifikationer hos åklagaren, t. ex. ämbetsbrott, eller som tillhörde samma brottstyp som de förut omförmälda grövre brotten. Såsom exempel på det senare slaget nämnas barnamord av olika svårighetsgrad och fosterfördrivning. Brott mot 20 kapitlet strafflagen borde emellertid, även om de förskyllde straffarbete i fyra år, förbehållas distriktsåklagarna. Men vidare borde, då ett brott, vars åtalande ankomme på distriktsåklagaren, tarvade en mera omfattande utredning eller då distriktsåklagaren av någon anledning icke funnes lämpligen böra föra talan i målet, åtalet i stället utföras av landsfogden. Landsfogden borde därjämte äga att i vilken instans som helst övertaga utförandet av ett utav distriktsåklagaren redan anhängiggjort åtal. Där övertagandet ej skedde på framställning av distriktsåklagaren, borde ett ingripande i den underordnade befattningshavarens tjänsteplikter naturligen ej ske annat än då det kunde anses av omständigheterna särskilt påkallat.

De brott som skola åtalas av landsfogden skola i den för tjänsten gällande instruktionen klart angivas.

Reglerna om landsfogdens och distriktsåklagarnas åtalsskyldighet ha ansetts böra givas en viss smidighet. Inom en bestämd ram borde det sålunda finnas möjlighet till utvidgning av distriktsåklagarnas åklagarverksamhet. Under alla förhållanden borde, då den landsfogden i visst mål åvilande åklagaruppgiften uppenbarligen vore att anse såsom mindre krävande, landsfogden äga förordna vederbörande distriktsåklagare att fullgöra vad på landsfogden ankommer. I fråga om andra mål borde distriktsåklagaren kunna erhålla dylikt förordnande antingen såvitt anginge bestämt mål eller tillsvidare beträffande visst eller vissa slag av mål. En dylik anordning syntes vara lämplig i, bland annat, städer med väl kvalificerade åklagare. Förordnandena borde meddelas av justitiekanslersämbetet.

Därest i visst fall landsfogdens åtalsskyldighet i större utsträckning delegerades till vederbörande distriktsåklagare mera permanent, skall detta efter vad i propositionen uttalas likväl icke medföra någon inskränkning beträffande landsfogdens övervakande verksamhet i förhållande till denne distriktsåklagare. Även myndigheter som uttalat sig för ett bibehållande av en oinskränkt åtalsrätt för t. ex. stadsfiskalerna ha likväl förordat deras inordnande under landsfogdens chefskap i övrigt.

Vad angår landsfogdens övertagande av vissa åklagaruppgifter vid rådhusrätterna förklaras i propositionen, att vid vissa större rådhusrätter utförandet av åtal torde komma att liksom hittills åvila därvarande stadsfiskaler.

Vissa farhågor som uttalats för alltför stor ökning i landsfogdens arbetsbörda, därest hans verksamhet även skulle komma att omfatta rådhusrätterna, syntes icke vara befogade. En av de sakkunniga verkställd utredning rörande åtalsfrekvensen vid rådhusrätterna visade nämligen, att antalet där förekommande mål av det slag som normalt skulle tillkomma landsfogden vore relativt litet.

I propositionen påpekas härefter, att de skäl, som i det föregående anförts till stöd för en överflyttning från länsstyrelsen till landsfogden av ledningen av länets åklagarväsende, icke kunde åberopas, då det gällde chefskapet över polisväsendet i länet. Frånvaron av en central högre polismyndighet motsvarande justitiekanslersämbetet inom åklagarväsendet nödvändiggjorde bibehållandet av länsstyrelserna såsom ett mellanled i polisorganisationen närmast under Kungl. Maj:t. Till länsstyrelsernas förfogande borde emellertid stå en i polisfrågor förfaren högre tjänsteman med huvuduppgift att ha uppsikt över de lokala polischefernas handhavande av sina arbetsuppgifter. En av de mera framträdande bristerna i den nuvarande polisorganisationen syntes vara att allenast de lokala polischeferna å landsbygden och fögderistäderna sorterade under landsfogden under det att polischeferna i magistratsstäderna, oavsett dessa städers storlek, lämnats utanför landsfogdens verksamhetsområde. Tidpunkten finge nu anses lämplig att tillföra länsstyrelsen den ledande och organiserande kraft som en länspolischef måste anses representera. Av praktiska hänsyn borde emellertid vissa städer med kvalificerad polisledning lämnas utanför området för landsfogdens verksamhet som länspolischef och ifrågavarande lokala polischefer liksom hittills vara direkt underställda länsstyrelsen. De städer som därvid komme i fråga vore sådana med ett mera omfattande, väl organiserat polisväsende under ledning av polismästare. Polismästarna i Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle borde direkt underställas länsstyrelsen. Övriga polismästarstäder syntes tillvidare böra ingå i området för landsfogdens polisverksamhet. Under inga förhållanden vore det lämpligt att därifrån undantaga städer, där polismästaren tillika vore stadsfiskal, enär denne i sistnämnda egenskap alltid skulle vara underställd landsfogden.

I propositionen erinras vidare om anordningen i flertalet magistratsstäder att ordföranden eller en ledamot i rådhusrätten tillika är polischef inom rådhusrättens jurisdiktionsområde. Det borde undersökas i vilken utsträckning polischefskapet i de förevarande städerna lämpligen kunde från och med den 1 juli 1936 överflyttas å andra befattningshavare, närmast stadsfiskalerna. I den mån så visade sig vara förhållandet borde en överflyttning från och med nämnda dag komma till stånd. Det sannolikt ringa antal städer, beträffande vilka en dylik överflyttning av polischefskapet ej skulle kunna genomföras före organisationens ikraftträdande, borde därvid tills vidare undantagas från området för landsfogdens polisverksamhet.

Å landsfogden såsom länspolischef skall enligt propositionen ankomma att under länsstyrelsen hava ansvaret för och ledningen av polisväsendet inom området för hans polisverksamhet samt vaka över att allmän ordning och säkerhet upprätthållas. Angående landsfogdens särskilda åligganden i

förevarande hänseende hänvisas till de sakkunnigas förslag. Av de sakkunniga förordade utvidgningar i landsfogdens rätt att rekvirera ordningsstatspolis och reservpolis finner departementschefen väl motiverade.

Landsfogden skall även åläggas dels inspektionsskyldighet beträffande inom länet befintliga härads- och stadsfångelser samt polisarrestorer dels och skyldighet att i viss begränsad omfattning utföra kronans talan inför domstol. Om i något fall de ämbetsgörömmål, som enligt vad i det föregående angivits skola åligga landsfogden, icke kunna anses vara tillräckliga för utfyllande av hans tjänstetid, skall på Kungl. Maj:ts prövning bero, huruvida med landsfogdetjänsten må kunna förenas annan närstående befattning eller eljest någon utvidgning av landsfogdens arbetsuppgifter må kunna genomföras.

Landsfogdens egen verksamhet skall enligt propositionen stå under vederbörlig uppsikt från överordnad myndighets sida, därvid en tudelning av *chefskapet över landsfogden* syntts ofrånkomlig. Övervakningen av landsfogdens verksamhet i egenskap av överåklagare skall åvila justitiekanslersämbetet. Såsom länspolischef skall landsfogden vara underställd länsstyrelsen. Föreställning skall kunna meddelas landsfogden av länsstyrelsen, som dock därom borde underrätta justitiekanslersämbetet, men fråga om åtal mot landsfogden och om avstängning från tjänstgöring skall underställas nämnda ämbete.

För *behörighet till landsfogdetjänst* skall fordras juridisk examen. Likaså har med tanke på åklagarverksamheten krav på viss tids domstolstjänstgöring — förslagsvis tre års tjänstgöring vid häradsrätt eller större rådhusrätt med vissa kvalificerade förordnanden — ansetts böra uppställas.

Såsom kompetensvillkor har vidare uppställts krav på såväl teoretisk som praktisk kriminalpolis- och ordningspolisutbildning. Den teoretiska undervisningen skulle tillsvi vidare meddelas vid en för ändamålet särskilt inrättad kurs vid polisverket i Stockholm. Beträffande syftet med ifrågasvarande kurs framhålles, att densamma naturligen endast kunde giva en allmän inblick i polisarbetet varav innehavaren av en högre chefspost inom åklagar- och polisväsendet kunde hava behov för att kunna leda och övervaka honom underställd personal. För organiserandet av ordningspolisens arbete och för att kunna rätt bedöma och värdesätta detsamma måste därjämte den högre polisledningen ha under någon tid på nära håll studerat denna gren av polisverksamhet. I sistnämnda hänseende framhålles, att det för en blivande länspolischef icke kunde bliva fråga om någon regelrätt gradpassering inom ordningspolisen. Utbildningen borde i stället omfatta en koncentrerad teoretisk undervisning i anslutning till praktiska studier i ett stort polisverk och å dess distriktsstationer.

Omförda kurs föreslås böra omfatta omkring sexton veckor, därav fyra veckor avseende tjänstgöring vid ordningspolisen i Stockholm samt återstoden teoretisk undervisning och seminarieövningar, samt anordnas i huvudsaklig anslutning till en av de sakkunniga utarbetad plan. Förutom denna

utbildning skulle för landsfogdekompetens fordras fyra månaders tjänstgöring vid kriminalpolisen i Stockholm eller Göteborg, vilken tjänstgöring syntes böra föregå samt utgöra villkor för inträde vid förenämnda kurs. Genom en dylik anordning vunnas därjämte att vederbörandes lämplighet och fallenhet för kriminalpolisarbete, åtminstone i viss utsträckning, på ett tidigt stadium kunde bliva föremål för prövning.

För behörighet till landsfogdetjänst skall jämväl fordras viss tids tjänstgöring inom olika grenar av åklagar- och polisväsendet.

Med hänsyn till den ställning landsfogden avses skola intaga inom åklagar- och polisväsendet förordas i propositionen *förbud mot privat verksamhet* i viss omfattning, främst mot advokatverksamhet överhuvudtaget — inklusive all yrkesmässig konsulterande verksamhet. En sådan föreskrift har dock ansetts ej kunna verka inskränkande i den rätt landsfogden enligt 17 kap. 2 § rättegångsbalken må äga att föra talan inför rätta för närstående. Med förbud mot utövande av advokatverksamhet har ansetts böra förenas förbud mot idkande av inkasseringsrörelse. Vidare föreslås förbud för landsfogde att vara konkursförvaltare eller rättens ombudsman. Slutligen har det icke ansetts förenligt med landsfogdens ställning att själv eller genom annan förrätta auktioner, ej ens exekutiva sådana, varför förbud häremot syntes böra meddelas.

Såväl med hänsyn till den beräknade arbetsbördan som ur rekryterings-synpunkt har för vissa län *landsfogdeassistentbefattningar* ansetts motiverade. Dessa skola icke vara ordinarie tjänster utan i stort sett likartade med utbildningstjänsterna inom domarkarriären, domsagosekreterare- och extra hovrättsfiskalsbefattningarna. Från landsfogdeassistent har befordran syntes böra ske till ordinarie distriktsåklagare och därifrån till landsfogdebefattning. För landsfogdeassistent skola finnas två behörighetsgrader, beroende på den tid vederbörande tjänstgjort inom åklagar- och polisväsendet.

Handhavandet av de arbetsuppgifter, som icke längre skola tillkomma landsfogdarna, har syntes böra anförtros för de skilda uppgifterna lämpade befattningshavare inom länsstyrelserna. Med stöd av en av de sakkunniga verkställd statistisk utredning har överflyttningen av landsfogdens kamerala arbetsuppgifter ansetts knappast i något län behöva föranleda nyanställning av personal och under inga förhållanden inrättandet av nya ordinarie tjänster.

Av hänsyn till önskemålet att få till stånd en bättre ordning inom åklagarväsendet framhålles i propositionen såsom angeläget, att *ikraftträdandet av den nya organisationen* skedde snarast möjligt. En förändring i den nuvarande ordningen borde dock icke ske förrän under budgetåret 1936/1937. Den nya organisationen syntes nämligen böra förberedas genom anordnandet av lämplig utbildning för flertalet av de blivande nya landsfogdarna genom den föreslagna kursen. Överhuvudtaget borde personalfrågan ägnas särskild uppmärksamhet. Av vad tidigare anförts framginge, att den 1 juli 1936 av de åtta ordinarie landsfogdarna högst fem torde komma att uppe-

hålla sina tjänster. Av dessa syntes fyra böra överflyttas till de nya landsfogdetjänsterna. Beträffande tre av de övriga ordinarie landsfogdarna syntes förhållandena böra föranleda till att de överföras på indragningsstat. Den återstående ordinarie landsfogden, vilken tjänstgjorde såsom statspolisintendent, torde jämväl efter den 1 juli 1936 komma att tjänstgöra i sistnämnda befattningsställning. Då i detta fall ett överförande på indragningsstat icke syntes böra ifrågakomma, borde denna landsfogdetjänst tillsvidare tillsättas på förordnande.

De nitton lediga landsfogdetjänsterna borde icke besättas med ordinarie innehavare förrän kompetenta sökande finnas att tillgå. De nuvarande tillförordnade landsfogdarna borde väl bliva föremål för en viss omtanke från statsmakternas sida, men frågan om dessa befattningshavares överförande till de nyskapade chefsbefattningarna borde göras beroende av förefintlig kompetens i varje särskilt fall. Att därjämte särskild betydelse måste tillmätas vederbörandes personliga duglighet och fallenhet för ifrågavarande arbetsuppgifter vore uppenbart. De i det föregående uppställda kompetensvillkoren för de nya landsfogdetjänsterna syntes dock icke kunna till alla delar upprätthållas vid tillsättandet av den första omgången landsfogdar. Det syntes emellertid ofrånkomligt, att den föreslagna landsfogdekursen måste genomgå av det övervägande antalet av de nuvarande tillförordnade landsfogdarna, därest de önskade komma i fråga till ordinarie landsfogdebefattning. Vid sökandet av inträde till ifrågavarande kurs borde åt nämnda befattningshavare givas ett visst företräde, därvid dock borde iakttagas, att endast de som kunde anses ha förutsättningar att bekläda de nya befattningarna komme att få inträde. På detta sätt möjliggjordes på ett relativt tidigt stadium en första gallring bland den till buds stående personalen. Där landsfogdebefattning icke funnes lämpligen kunna förses med ordinarie innehavare, då den nya organisationen trädde i kraft, borde befattningen tillsvidare uppehållas på förordnande. Genom en dylik anordning hölles möjlighet öppen att så småningom få samtliga ifrågavarande befattningar besatta med lämpliga personer.

Oberoende av ordnandet av personalfrågan har omläggningen av arbetsuppgifterna icke syntes böra uppskjutas längre än till ingången av budgetåret 1936/1937.

Beträffande kostnaderna för den nya organisationen framhålles i propositionen att vid bestämmandet av *landsfogdarnas löner* borde beaktas, att landsfogdebefattningarna i regel komme att bliva sluttjänster. En omständighet av betydelse vore vidare, att de nya landsfogdarna praktiskt sett betagits varje möjlighet till extra inkomster genom arbete vid sidan av sin tjänst.

I propositionen föreslås en viss differentiering av landsfogdarnas löneställning. Samtliga landsfogdar med undantag av landsfogden i Gotlands län ha likväl syntes böra hänföras till en och samma lönegrad, men några landsfogdar borde erhålla på visst sätt beräknade lönetillägg. Den lönegrad,

vilken härvid borde ifrågakomma, har ansetts icke skäligen kunna bestämmas lägre än till B 28. Vad angår lönetilläggen, borde desamma beräknas med belopp motsvarande skillnaden i avlöning mellan lönegraderna B 30 och B 28, respektive B 29 och B 28. Denna skillnad utgjorde 960 kronor respektive 480 kronor för år räknat. Då landsfogde, som uppbyure lönetillägg, åtnjöte ledighet, under vilken han vore skyldig att vidkännas tjänstledighetsavdrag, borde vid avdragets bestämmande så anses, som åtnjöte han lön enligt en löneklass liggande två löneklasser, respektive en löneklass högre än den löneklass inom lönegraden B 28, vilken han tillhörde. Vikariatsersättning till tjänsteman, som förordnades att bestrida vikariat å sådan landsfogdetjänst med vilken lönetillägg vore förenat, borde beräknas som om tjänstemannen bestrede vikariat å befattning inom lönegraden B 30 respektive B 29. Vad nu sagts skulle gälla där fråga är om vikarie, å vilken allmänna avlöningsreglementet vore tillämpligt. Då landsfiskal eller stadsfiskal mottog förordnande å landsfogdebefattning, syntes vikariatsersättningen böra generellt bestämmas sålunda, att den förordnade berättigades uppbära av statsmedel dels ett belopp, motsvarande vad den förordnade visade sig hava under tiden för förordnandet mistat i form av avlöningsförmåner från staten respektive staden, dels ock ett arvode om 5, 6 eller 7 kronor för dag beroende på om vikariatet avsåge landsfogdetjänst i lägsta — vartill finge räknas landsfogdetjänsten i Gotlands län — mellersta eller högsta lönegruppen. Stadsfiskal borde i likhet med landsfiskal hava ersättning av statsmedel för resan till och från stationeringsorten.

Av de olika landsfogdebefattningarna ha de i Uppsala, Kronobergs, Blekinge, Hallands och Jämtlands län ansetts böra hänföras till lägsta lönegruppen, i vilken något avlöningstillägg icke borde utgå. Landsfogdebefattningen i Gotlands län borde icke hänföras till högre lönegrad än B 27. Till högsta lönegruppen, i vilken det förut angivna högre lönetillägget skall utgå, borde hänföras landsfogdebefattningarna i Stockholms, Malmöhus och Västernorrlands län. Övriga femton landsfogdebefattningar borde hänföras till den mellersta lönegruppen i vilken det lägre lönetillägget skulle utgå. Till nu angivna löneförmåner borde komma dyrtidstillägg i enlighet med de bestämmelser, som i sådant hänseende gällde i fråga om befattningshavare vid nyreglerat verk.

I samband med denna lönereglering ha landsfogdarna tillkommande *bötesandelar* ansetts böra indragas till statsverket. I samband med att organisationsförslaget slutligen underställes Kungl. Maj:t skulle författningsförslag i detta ämne komma att framläggas.

För de tre landsfogdebefattningar, vilka skulle överföras till indragningsstat, borde avlöningen å indragningsstat fastställas till samma belopp som för närvarande utgiuge i ifrågavarande befattningar i form av grundavlöning, ålderstillägg, tillfällig löneförbättring samt, i förekommande fall, ortstillägg.

Beträffande *landsfogdeassistenternas avlöning* uttalas i propositionen, att landsfogdeassistent borde under en första tjänstgöring under ett och ett halvt år åtnjuta avlöning enligt 15:e löneklassen och därefter såsom extra

ordinarie tjänsteman hänföras till 19:e lönegraden enligt kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356). Å landsfogdeassistenternas löner borde utgå dyrtidstillägg efter samma grunder som enligt vad nyss föreslagits skulle gälla ifråga om landsfogdarna. Landsfogdeassistentbefattningar syntes erforderliga allenast i Stockholms, Malmöhus, Älvsborgs, Gävleborgs och Västernorrlands län.

I följd av det anförda syntes kostnaderna såvitt angår befattningshavarnas avlöningar bliva följande. Avlöningarna till en landsfogde i lönegraden B 27 och tjugutre landsfogdar i lönegraden B 28 utgjorde tillhopa 251,520 kronor. Såsom avlöningstillägg skulle därjämte beräknas 7,200 kronor för femton landsfogdar och 2,880 kronor för ytterligare tre landsfogdar eller tillhopa 10,080 kronor. Vidare komme i betraktande provisoriskt dyrtidstillägg till två landsfogdar med 480 kronor. Till avlöningar till icke-ordinarie personal borde upptagas grundavlöningar till fem landsfogdeassistenter eller 24,600 kronor samt avlöningsförhöjningar 4,000 kronor. Provisoriskt dyrtidstillägg för sistnämnda befattningshavare borde upptagas med 200 kronor. Sammanlagda avlöningskostnaden för landsfogdarna och landsfogdeassistenterna belöpte sig sålunda till 290,880 kronor, vartill komme dyrtidstillägg, beräknat efter nu tillämpade grunder till 20,000 kronor. Mot dessa årliga avlöningskostnader, tillhopa 310,880 kronor, svarade avlöningskostnaderna för den nuvarande organisationen 241,280 kronor. Då emellertid i samband med ifrågavarande omorganisation indragning till statsverket borde ske av landsfogdarna för närvarande tillkommande sportler, i främsta rummet provisioner å exekutivt försålda fastigheter och fartyg ävensom bötesandelar, borde härigenom en årlig besparing å cirka 30,000 kronor beräknas. För de tre landsfogdar, vilka borde överföras på indragningsstat, skulle sammanlagda avlöningskostnaden uppgå till omkring 26,200 kronor, dyrtidstillägg inberäknat. Åtminstone två av ifrågavarande befattningshavare syntes tillsvidare icke komma att uppbära någon avlöning å indragningsstat, enär de sannolikt komme att, på sätt redan nu är förhållandet, tjänstgöra såsom häradsskrivare.

Beträffande övriga årliga kostnader för den nya organisationen har något särskilt belopp icke ansetts böra beräknas för landsfogdarnas och landsfogdeassistenternas resor för åklagar- och polisändamål. Ifrågavarande kostnader borde lämpligen bestridas från det i riksstaten under titeln Fögderiförvaltningarna: omkostnader upptagna förslagsanslaget. Någon höjning av ifrågavarande anslag syntes icke vara erforderlig i anledning härav.

I den mån för inventeringar ökade kostnader kunna uppstå för länsstyrelserna för bestridande av resekostnader och vikariatsersättningar och till disposition stående medel ej förslå härför, har erforderlig medelförstärkning ansetts böra beredas genom höjning av de anslagsposter varom fråga är. Vid sådant förhållande borde den nu särskilt utgående anslagsposten å 4,200 kronor för ersättning till sakkunniga inventeringsbiträden åt landsfogdarna m. m. bortfalla.

Beträffande slutligen *kostnaderna för den föreslagna utbildningskursen* för blivande landsfogdar uttalas i propositionen, att denna icke torde komma

att överstiga förut beräknade 15,000 kronor. Ifrågavarande belopp vore avsett att täcka kostnaderna för arvoden åt lärare och annan för utbildningen erforderlig personal ävensom för materialanskaffning. Att på sätt i några yttranden ifrågasatts bereda eleverna i förenämnda kurs några avlöningsförmåner har icke ansetts erforderligt. Den ekonomiska uppoffring, som genomgången av kursen krävde av deltagarna, motsvarades av utsikten att därigenom kunna vinna en relativt väl avlönad ordinarie anställning. Såsom engångskostnader borde vidare upptagas 5,000 kronor för anskaffande av uniformer samt viss utrustning och beväpning åt landsfogdarna och landsfogdeassistenterna ävensom 1,000 kronor för inköp av dagböcker m. m. för landsfogdarnas expeditioner. Några särskilda expenskostnader syntes icke böra upptagas för den nya organisationen, enär de kostnader som härvid kunde ifrågakomma tillsvidare lämpligen borde tillgodoses inom ramen för länsstyrelsernas expensanslag.

På sätt redogörelsen visar har riksdagen år 1931 uttalat, att det syntes angeläget att en reform av åklagarväsendet snarast möjligt komme till stånd. Genom förevarande proposition nr 185 föreslås såsom ett första steg i dylik riktning en omorganisation av landsfogdebefattningarna. Mot en sådan partiell reform inom åklagarväsendet kan väl anföras, att vid det fortsatta arbetet å åklagarväsendets förbättrande behov kan yppas att jämka de grunder som nu uppdragas beträffande landsfogdarna. Å andra sidan bör emellertid uppmärksammas, att hela den nuvarande landsfogdeinstitutionen synes starkt hotad av desorganisation, vilket uppenbarligen innebär en allvarlig fara. Det kan för den skull icke bestridas, att ett snabbt ingripande på förevarande punkt är särskilt påkallat, och utskottet vill av denna anledning icke motsätta sig att man nu såsom en första, partiell reform vidtager en omorganisation av landsfogdetjänsterna.

Utskottet.

Även beträffande de framlagda grunderna för den nu föreslagna omorganisationen har utskottet funnit sig i huvudsak kunna biträda föredragande departementschefens förslag. Det bör härvid påpekas, att propositionen genom i och för sig jämförelsevis begränsade åtgärder likväl synes kunna åstadkomma en icke oväsentlig förstärkning av vårt åklagarväsende. I detta sammanhang vill utskottet dock erinra, att genomförandet av nu förevarande omorganisation icke bör hindra att man framdeles vidtager de jämkningar eller ändringar som enligt vad ovan blivit antytt i samband med den fortsatta reformeringen av åklagarväsendet kunna finnas önskvärda. Härutinnan må framhållas, att den föreslagna kombinationen av överåklagar- och länspolischefssysslor hos en och samme befattningshavare icke kan anses ur alla synpunkter tillfredsställande. Landsfogdens åklagaruppgifter måste emellanåt föranleda, att han icke kan vara tillstädes för att fungera såsom polischef, när detta kan vara behövt. Tvivelsmål kunna även hysas, hurvida landsfogden såsom länspolischef kan komma att erhålla den erfarenhet och rutin som kräves vid ingripande i anledning av uppkomna oroligheter

eller dylikt. På sätt flera myndigheter framhållit synes dock förslaget ståndpunkt i nu nämnda del åtminstone för närvarande ofrånkomlig.

I anslutning till det nyss anförda vill utskottet även något beröra frågan om landsfogdens befattning med förundersökningar i anledning av begångna brott. Härom sägs i propositionen, att det föreligger ett så nära samband mellan åtals utförande och förundersökningen angående ett brott att åklagaren i regel bör leda den senare. Det kan dock erinras att delade meningar råda i frågan, huruvida det överhuvud i allmänhet är lämpligt att samma person verkställer förundersökningen och avgör frågan om åtal. För egen del vill utskottet icke taga bestämd ståndpunkt till den principiella sidan av detta spörsmål men anser sig i allt fall böra anmärka, att en viss försiktighet bör iakttagas vid utformande av blivande landsfogdeinstruktion så att landsfogdarna icke onödigtvis dragas från viktigare sysslor till att fullgöra sådana uppgifter som med fördel kunna handhas av underordnad polispersonal.

För effektiviteten hos den nya landsfogdeorganisationen synes det vara synnerligen fördelaktigt, att landsfogden såsom i propositionen föreslås i huvudsak avkopplas från alla sysslor som icke tillhöra åklagar- eller polisväsendet. I synnerhet de inventeringar, som nu omhänderhas av landsfogdarna, synas ock med fördel kunna anförtros andra tjänstemän. Den lättnad i landsfogdens arbetsbörda, som i nu förevarande avseende vinnes, torde möjliggöra för landsfogdarna att fullgöra de nya uppgifter, som särskilt i deras egenskap av överåklagare ålagts dem. Skulle likväl de göromål, vilka avsetts som regel skola åvila landsfogden, bliva för tyngande, medger förslaget att erforderlig lättnad kan vinnas på ett smidigt sätt. Samtidigt innehåller propositionen garantier att dessa möjligheter icke missbrukas.

Utskottet vill uttala sin anslutning till propositionens förslag om förbud för landsfogde att bedriva advokatverksamhet — inklusive all yrkesmässig konsulterande verksamhet — liksom inkasseringsrörelse, att vara konkursförvaltare eller rättens ombudsman eller att förrätta auktioner. Efter den föreslagna löneregleringen, till vilken utskottet återkommer här nedan, föreligger särskild anledning kräva, att landsfogden helt ägnar sig åt sin tjänst.

Utskottet finner också lämpligt att landsfogden i vissa län skall biträdas av en assistent. Med anledning av ett uttalande i propositionen, att från landsfogdeassistent befordran borde ske till ordinarie distriktsåklagare och därifrån till landsfogdebefattning, må emellertid framhållas, att det synes utskottet vara för tidigt att i förevarande sammanhang, även i den begränsade omfattning som genom nämnda uttalande skett, taga ståndpunkt till frågan om det sätt på vilket distriktsåklagarna skola rekryteras.

Beträffande löneförmånerna för de tjänster, som omfattas av propositionen, och särskilt den differentiering av landsfogdarnas löner, som i propositionen föreslås, vill utskottet, utan att taga ställning härtill, nämna, att det enligt utskottets mening kan förtjäna övervägas, huruvida icke samtliga landsfogdar med undantag av landsfogden i Gotlands län, som synes intaga en undantagsställning, böra placeras i lönegraden B 29. Till stöd för detta förslag kan

bland annat anföras, att i de län, där arbetsbördan är särskilt stor, landsfogden kommer att biträdas av sådan assistent som förut nämnts.

Samtidigt som utskottet enligt vad ovan anförts nu biträder förslaget om en partiell reform beträffande landsfogdebefattningarna, vill utskottet med styrka framhålla, att enligt utskottets mening jämväl en reform beträffande lands- och stadsfiskalerna samt med dessa jämställda åklagare bör genomföras så snart som möjligt. Utskottet föreslår för den skull, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att förslag därom skyndsamt föreläggas riksdagen. Härvid förutsätter utskottet att ifrågavarande åklagare komma att bliva representerade vid den fortsatta utredningen i ämnet. I samband med denna torde för övrigt även böra beaktas frågan om en lönereglering beträffande lappfogdarna, vilken fråga tidigare plägat behandlas i sammanhang med frågan om lönereglering för landsfogdar och landsfiskaler.

Vad slutligen angår det i motionerna framförda yrkandet, att tillförordnad landsfogde måtte under genomgåendet av den i ärendet omförmälda kursen bibehållas vid sina avlöningsförmåner, vill utskottet framhålla, att antagandet av elever till landsfogdekursen torde komma att föregås av en så noggrann prövning av sökandena som möjligt. De tillförordnade landsfogdar som bliva antagna till elever torde därför, åtminstone därest de förut uppehållit landsfogdetjänst någon avsevärd tid, med ganska stor säkerhet kunna påräkna att efter genomgången kurs utnämnas till landsfogdar. Den löneförbättring och säkrare ställning, som därigenom vinnes, kan skäligen anses utgöra kompensation för utgifterna i anledning av kursen. I vissa fall lär för övrigt enligt vad i propositionen uttalas icke för befordran komma att krävas att vederbörande genomgår kursen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

a) att riksdagen måtte med de erinringar som utskottet därutinnan anført godkänna de framlagda grunderna för en omorganisation av landsfogdebefattningarna, avsedd att träda i tillämpning den 1 juli 1936;

b) att riksdagen måtte för budgetåret 1935/1936 för utbildningskurs för blivande landsfogdar anvisa ett reservationsanslag av 15,000 kronor;

c) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t skyndsamt ville framlägga förslag till reform beträffande landsfiskaler, stadsfiskaler och med dem jämställda åklagare, i samband varmed även bör beaktas frågan om en lönereglering för lappfogdarna; samt

d) att de i anledning av propositionen nr 185 väckta motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 maj 1935.

På sammansatta stats- och första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från statsutskottet:

första kammaren: herrar *Svensson* i Kompersmåla, *Carlsson* i Gävle* och *Asplund*;

andra kammaren: herrar *Strindlund*, *Norsell* och *Isacsson*;

från första lagutskottet:

första kammaren: herrar *Åkermån*, *Löfgren* och *Velande**;

andra kammaren: herrar *Lindqvist*, *Hillgård** och *Johansson* i Bro.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Strindlund* och *Johansson* i Bro, vilka anført:

»Enligt vår mening måste en förutsättningslös utredning angående åklagareväsendets framtida gestaltning föregripas, därest riksdagen nu i princip godkänner det framlagda förslaget till landsfogdetjänsternas omorganisation. Överåklagarebefattningarnas existensberättigande är nämligen ytterst beroende på de kompetensfordringar, som komma att ställas på innehavarna av de blivande distriktsåklagartjänsterna. Den på sin tid verkställda utredningen angående omorganisation av landsfiskalstjänsterna utmynnade i ett förslag om uppdelning av landsfiskalernas göromål på tvenne befattningshavare, benämnda landsfiskal respektive häradsfogde. Åt den förstnämnde av dessa befattningshavare, av vilken fordrades bland annat avlagd juris kandidatexamen, skulle uppdragas att fullgöra i huvudsak sådana de nuvarande landsfiskalerna åvilande göromål, som falla inom ramen för polis- och åklagareväsendet. Man räknade härvid med att en dylik rättsbildad landsfiskal i regel skulle anställas inom varje domsaga, varvid något behov av överåklagare i första instans icke skulle förefinnas. Flera länsstyrelser uttalade rörande förslaget angående landsfiskalstjänsternas omorganisation som sin mening, att landsfogdetjänsterna borde bortfalla i händelse en dylik reform av landsfiskalstjänsterna genomfördes.

Det synes vid anförda förhållanden föga lyckligt att riksdagen nu beträder de partiella reformernas väg i den utsträckning propositionen angiver. Utskottet har som skäl härför anført, att »landsfogdeinstitutionen synes starkt hotad av desorganisation». Utredning saknas emellertid om i vilken omfattning de nuvarande aspiranterna å landsfogdebanan äro undermåliga. Därest brister i viss utsträckning skulle föreligga i fråga om rekryteringen, torde nödig rättelse kunna ske genom utbyte av olämpliga befattningshavare, då de vakantsatta tjänsterna uteslutande uppehållas av personer, tillsatta på förordnande tills vidare eller till den 1 juli 1935. Enbart genom ändring av gällande instruktion torde kunna ernås en sådan anordning, att bestyret med inventeringar hos medelsförvaltarna överflyttas å länsstyrelsens tjänstemän.

Vår nuvarande åklagarorganisation må hava sina brister. Rättvisligen

måste man dock medgiva, att den i stort sett på ett nöjaktigt sätt fyller sitt ändamål och att den, utan större olägenheter, även kan fungera intill dess en fullt utarbetad plan till reformering av åklagareväsendet i dess helhet hinner utarbetas och föreläggas riksdagen.

I propositionen upplyses, att utredningen angående reformering av lands- och stadsfiskalstjänsterna för närvarande fullföljes inom justitiedepartementet. Utskottet har även föreslagit, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt förslag till en dylik reform.

Om den blivande utredningen kommer att fastslå behovet av juridiskt bildade distriktsåklagare måste, enligt vårt förmenande, landsfogdetjänsternas bibehållande betraktas såsom överorganisation. Vi kunna icke finna det annat än oklokt att nu, då Kungl. Maj:t uttalat sig för en omedelbar utredning av åklagarfrågan i övrigt och utskottet hemställt om skyndsamt förslag i ämnet, utan hänsynstagande till den blivande utredningens resultat, tillskapa en befattning i så hög löneställning som de föreslagna landsfogdarnas, helst som tjänsten i fråga måhända endast blir ett provisorium, som i sin tur kommer att avlösas av en ny organisationsform vid en blivande processreforms genomförande.

Under återopande härav hava vi ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 185 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t skyndsamt ville i ett sammanhang framlägga förslag till reformering av åklagareväsendet i dess helhet.»